

FRAMANIA – GEOPOLITIČNI IZZIV

Uvod

V pričujočem sestavku želimo predstaviti teoretični model Framania¹, model, kateremu je znana italijanska revija za geopolitiko LIMES posvetila eno od lanskih tematskih števil. Avtorji revije Framanio definirajo kot geopolitičen eksperiment. Eksperiment, s katerim odgovarjajo na aktualno problematiko v Evropi, natančneje v Evropski uniji (EU). Zahtevani gospodarski okviri za vstop v ekonomsko in monetarno unijo (EMU) so namreč prestrogi celo za države, ki same sebi pripisujejo vlogo velikih sil. Tako smo bili v zadnjem času priče ugibanj o prihodnosti EU – predvsem o časovni determinanti in o državah, ki naj bi EMU vzpostavile. Plod teh ugibanj je ideja o združitvi dveh vodilnih držav, Nemčije in Francije, v EU. Ideja se zdi drzna že avtorjem samim, zaradi njene hipotetične zasnove pa želijo vzbuditi predvsem reakcije, ki bi pozitivno vplivale na nadaljnji razvoj dialoga v EU.

Framania

Za idejnega očeta Framanie velja nemški kancler Adenauer, ki je združitev Nemčije in Francije predlagal marca 1950. Ideja je sprožila negativne reakcije v francoskih vladnih krogih, naletela pa je na odobravanje s strani generala de Gaulla, ki tedaj ni imel pomembnejše politične funkcije. Zaradi specifičnih političnih razmer v tedanjih mednarodnih odnosih se ideja v praksi ni realizirala. Vrnitev de Gaulla na vodilni položaj v Franciji (leta 1958) je bila vzrok za ponovno tesnejše sodelovanje med državama. Plod tega sodelovanja pa je podpis Sporazuma o prijateljstvu in sodelovanju 22. januarja 1963.

Da se je ponovno porodila ideja o Framanii, gre zasluga predvsem vplivnima nemškima politikoma W. Schäuble in K. Lamersu (članoma parlamentarne skupine CDU-CSU ter tesnima sodelavcema kanclerja Kohla). Z dokumentom *Razmišljanja o Evropi* sta predstavila nemško vizijo o evropskem združevanju. Zaradi razmer v Evropi sta predlagala oblikovanje »trdnega jedra«², poziv Franciji, da bi skupaj prebrodili na videz brezizhodno krizo. Ideja nemških krščanskih demokratov je bila z združitvijo petih držav (Nemčije, Francije, Nizozemske, Luxemburga in nenazadnje na nemško marko vezane Belgije) vzpostavitev

* Valentina Flander, študentka FDV, Mednarodni odnosi

Gregor Kos, študent FDV, Mednarodni odnosi

¹ Beseda Framania je skovanka v italijanskem jeziku, sestavljena iz besed Francia (slo. Francija) ter Germania (slo. Nemčija).

² In ne trdega jedra, kakor so izraz »fester Kern« napačno prevajali angleški, francoski ter italijanski avtorji.

nekakšnega magneta v srcu Evrope (Kerneuropa). S tem ni mišljena izključitev preostalih držav, nasprotno, ustvarjeno magnetno polje naj bi jih popeljalo do skupnega cilja. Ideja spominja na Balladurjeve koncentrične kroge³, privede pa nas v bistvu do Evrope večih z več hitrostmi. Vendar Schäuble posebej poudarja, da ne želijo vzpostaviti novih institucij, še manj pa ustvarjati trajne razlike med državami (za kar se posebej zavzemajo nekateri Francozi), toda dopuščajo oblikovanje prehodnih »krogov«. Lamers izpostavlja, da trdno jedro ni cilj, je sredstvo za uravnavanje procesov poglobljanja in širjenja integracije. Združitev Nemčije in Francije naj bi bila politično dinamičen proces, nikakor ne alternativa EU. Konec koncev je pomembnost ekonomske in monetarne unije predstavljala strateško usmeritev Nemčije in Francije vse od časov predsednika V. Giscarda d'Estainga in kanclerja Helmuta Schmidta, ki sta se na sestanku v Aachenu leta 1978 strinjala o vzpostavitvi evropskega monetarnega sistema. Njuna naslednika, François Mitterrand in Helmut Kohl, sta bila ideji prav tako predana. In celo novi francoski predsednik Jacques Chirac, ki sicer ni prevzel znane Mitterrandove naklonjenosti Kohlu in je glede evropskega projekta občutno manj zavzet, se čuti zavezanega hvaliti vrline EMU.

Ekonomska plat Framanie

Kaj bi vzpostavitev EMU sploh prinesla EU? Za gospodarstvo bi pomenila zmanjšanje stroškov (približno 30 milijard USERRSS 41/ zunanje-trgovinskih transakcij ter menjalnih tečajev. Individualnim Euro-prebivalcem bi ta odprava privarčevala precej denarja, ki ga sedaj izgubljajo ob menjavi na vsaki meji med državami članicami. Za vlade bi EMU pomenila način, kako stabilizirati mednarodni denarni trg. Za enotno tržišče EU, vzpostavljeno konec leta 1992 s prostim pretokom ljudi, kapitala, dobrin ter storitev, bi pomenila dodatno učinkovitost ter znotraj monetarne unije »kompetitivno« devalvacijo. Vendar pa bi EMU pomenila tudi delno izgubo suverenosti. Monetarno politiko bi uravnavala supranacionalna Evropska centralna banka, vlade pa bi na ta način izgubile možnost lastnega iskanja izhodov iz kriz.

Zastavlja se vprašanje, ali je zaradi enega bistvenih problemov, s katerimi se sooča Evropa – strahu, da bi zaostala za ZDA in Japonsko – upravičena integracija med Francijo in Nemčijo? Odgovor lahko razberemo iz ekonomskih pokazateljev⁴. Z vidika BDP sta Nemčija in Francija vsekakor lep par – skoraj 3000 milijard US ita zabeležili v letu 1993. Kljub vsemu pa to ne zadošča, da bi se približali rezultatom Japonske (4215 milijard USERRSS 41/ ali nedosegljivi številki ZDA (6288 milijard USERRSS 41/). Japonske jima ne uspe prehiteti niti s priključitvijo na nemško marko vezanih držav – torej po Schäublu in Lamersu

³ Gospod Balladur si je tri-centrično Evropo zamislil kot zunanji krog »partnerskih« držav, ki bi vključeval države vzhodne in centralne Evrope (diplomatska in trgovinska povezava), srednji krog držav članic, ki bi bile primorane sprejeti skupna pravila na določenih področjih (enotni trg, carinska unija, itd.) ter več notranjih krogov »okrepljene solidarnosti«, ki bi zajemali države, zmožne in željne hitrejših preobrazbe (monetarna ter vojaška unija).

⁴ Francija in Nemčija predstavljata 46.5% BNP celotne EU.

⁵ Podatki so povzeti po reviji Limes.

držav trdnega jedra – Beneluxa, Avstrije ter Danske. Tako »razširjena« Framania bi dosegla 3800 milijard US ŖDP. Šele s priključitvijo Italije in Velike Britanije bi skupen BDP znašal 5700 milijard US, kar presega japonskega a je še zmeraj pod ameriškim. Z vidika izvoza pa se nam kažejo drugačni rezultati. Leta 1992 sta Francija in Nemčija dosegli za 36 milijard US izvoza, kar je več kot Japonska in skoraj enako kot ZDA. Če pa pri Franciji in Nemčiji ne upoštevamo deleža trgovine znotraj EU⁶, Framaniji zadostuje priključitev na marko vezanih držav, da doseže 32 milijard US izvoza v ostali svet in še vedno prehiti Japonsko (28 milijard US izvoza v letu 1992).

Vendar je potrebno poudariti, da v trenutni situaciji le Luxemburg in Nemčija izpolnjujeta vse predpisane konvergenčne kriterije za vstop v EMU. Prav zato je Francija primorana izvajati striktno reformo, nad katero pa francoski prebivalci nikakor niso navdušeni. To so dovolj jasno izkazali s protestnimi shodi. A celo v Nemčiji trenutna situacija ni zavidanja vredna. Tako kot celotna EU se Nemčija sooča z visoko stopnjo nezaposlenosti⁷. V zadnjem letu je več kot 231.000 Nemcev izgubilo svojo službo. Tako je vseh nezaposlenih sedaj v Nemčiji 3.8 milijonov, oz. kar 9.9% celotne delovne sile⁸. Vzroki za nemške težave so znani – močna denarna enota in lanskoletno radodarno oblikovanje plač. Po decembrskih podatkih se je gospodarska rast znižala, tako da letos napovedujejo le enoodstotno razširitev gospodarske dejavnosti⁹. Vsi navedeni podatki kažejo, da se Nemčiji vsekakor mudi v EMU, saj bo le takrat in tam lahko ponovno izkoriščala in uveljavljala svoje prednosti. Pa čeprav le s Francijo.

Sklepne misli

V prijetnem nizozemskem mestu Maastricht se je pred leti, decembra 1991, zdelo vse zelo jasno. Za izvršitev »*ever closer union*« naj bi v Evropski uniji vzpostavili enotno in stabilno denarno enoto. S tem bi zaključili zadnjo fazo ekonomske in monetarne unije, kar bi avtomatično vodilo v politično unijo. Jasnost iz leta 1991 pa postaja vse bolj zamegljena. Med članicami EU se kaže vse več socialnih in ekonomskih razlik¹⁰. Jasno pa je tudi, da Evropa datuma za vzpostavitev EMU ne more prelagati v nedogled.

Iz zamegljenosti pa nam lahko ponujajo izhode hipotetični eksperimenti. Avtorji v Limesu zatrjujejo, da želijo s tovrstnimi modeli vzpodbuditi nadaljnja razmišljanja, nadaljnje razgovore. S tem bi bistveno pripomogli k analitičnemu pristopu k problematiki, ki je po mnenju stroke več kot potreben. Le z analitičnim pristopom bo mogoče raziskati vse možne alternative, izzvati vse možne odzive. Na tak način so v Limesu tudi zastavili Framanio. Ne zato, ker bi bili prepričani v zgoraj predstavljeni potek dogodkov. S svojim modelom so želeli sprožiti reakcije, tako pozitivne kot negativne.

⁶ Prav tako ne bi smeli upoštevati deleža trgovine ZDA znotraj Nafta.

⁷ Stopnja nezaposlenosti sicer ne spada h konvergenčnim kriterijem.

⁸ Podatki so povzeti po *The European* (januar 1996).

⁹ Lani je gospodarska rast dosegla dva odstotka, leta 1994 pa 2.9%.

¹⁰ Na nekohezivnost EU pa kaže tudi pravica do opt-out formule, ki sta si jo glede vstopa v EMU izborili Velika Britanija in Danska.